

© Copyright 2011 Uitgeverij Lambo bv, Arnhem

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een automatisch gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, digitaal, door fotokopieën of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Aristoteles

Aristoteles leefde van 384 tot 322 v. Chr. Hij werd geboren in Stagira in Noord-Griekenland en overleed in Chalcis op Euboca. In 367 kwam hij naar Athene om in de *Academie van Plato* (427-347) te studeren, o.a. wiskunde, filosofie en staatkunde.

Na Plato's dood verliet hij Athene en was hij o.a. in Macedonië als opvoeder van Alexander de Grote (356-323). Hij keerde in 335 naar Athene terug en stichtte daar zijn eigen school, het Lyceum. Na de dood van Alexander verliet hij Athene wegens de politieke toestand.

De periode 335-323 wordt als de belangrijkste beschouwd voor zijn werkzaamheid als filosoof en organisator der wetenschappen. Het is waarschijnlijk dat de meeste van de bewaard gebleven geschriften uit deze tijd stammen; vermoedelijk geldt dit ook voor de *Rhetorica* en de *Poetica*.

Aristoteles en Plato worden vaak met elkaar vergeleken omdat beiden aan het begin staan van de meest invloedrijke westerse filosofische opvattingen. Hij voerde de logica en de methodologie in als manier om wetenschap en filosofie te bedrijven. Hij bestudeerde alle toenmaals bekende wetenschappen (filosofie, psychologie, politieke en sociale wetenschappen, wiskunde en natuurwetenschappen, taal- en letterkunde, theater...), die hij systematisch en methodisch tot een in zichzelf gesloten systeem uitwerkte. Vermoedelijk is slechts ongeveer 1/5 van het totale werk bewaard gebleven en bij ons bekend. Veel van zijn werken zijn door de Arabische geleerde Averroes vertaald.

Aristoteles hanteerde een analytische, inductieve manier van denken: het destilleren van een algemeen geldende waarheid uit het doen en laten van het individu en de waarneembare werkelijkheid. Daarvan uitgaande bestudeerde hij ook een groot aantal zaken in onder andere bewegingen (wordingen) in de natuur en de biologie, en kwam onder de indruk van de ordening en doelmatigheid daarin. Dit bracht hem tot de uitspraak "De natuur doet niets vergeefs." In zijn visie bestaat de wereld uit de vier elementen aarde, water, lucht en vuur, omgeven door de ether, het z.g. 'vijfde lichaam', en daarbuiten sfeerlagen, waarvan de buitenste die van de vaste sterren zou zijn. De uiterste sfeer is in zijn visie God, de Onbewogen Beweger.

Zijn ethische opvattingen zijn uitgewerkt in de *Ethica Nicomachea*. Veertien van zijn werken zijn gebundeld in zijn *Metafysica*, gericht op onderzoekingen van het 'zijn', ofwel de ontologie. Volgens hem bestaat de Platonische 'idee' slechts in de afzonderlijke dingen, en niet als buitenwereldse werkelijkheid, zoals Plato dat zag. Volgens Aristoteles ligt het geluk in het inzicht in de praktische rede, dat wil zeggen: inzicht in de werkelijkheid van alledag. Dit in tegenstelling tot Plato, die het

hoogste inzicht toekent aan de contemplatie van de ideeën.

In het toneel ontstond in de 17e eeuw een sterkere tegenstelling tussen blijspel/komedie en treurspel/tragedie, waarbij de tragedie zich tamelijk streng hield aan de eisen van Aristoteles. Die schreven bijvoorbeeld voor dat een toneelstuk moest bestaan uit vijf bedrijven en zich moest houden aan de eenheid van tijd (alles binnen een etmaal), van plaats (alles op of rondom één plaats) en handeling (één hoofdlijn van het verhaal).